

Razprave o Matejevem evangeliju 14

Mt 4,1-11

1. Nato sledi: *Tedaj je Duh odvedel Jezusa, [in kar sledi do] je bil naposled lačen.*¹ O neprimerljiva Gospodova potrpežljivost in zgled občudovanja vredne ponižnosti! Hudiču se pusti skušati Gospod, ki je nekoč tiste, ki je so ga v puščavi skušali, udaril s smrtonosnim ugrizom kač.² Za nas se je tudi postil in bil v puščavi lačen, on, ki je nekoč svoje lačno ljudstvo v samoti štirideset let krepčal z nebeško hrano.³ Ker pa Bog po oni nepokvarjeni in blaženi naravi svoje večnosti ne more biti lačen, kakor je pisano: *Večni Bog ne bo lačen in ne bo se mučil,*⁴ se mu je vendar zaradi našega odrešenja, ker si je privzel telo, zdelo vredno biti skušan in biti lačen, da bi pokazal resničnost v sebi privzetega mesa.

2. Hudič izziva, da bi ga skušal, Gospod mu sledi, da bi ga premagal. Spopad takšnega skušanja pa je sovražnik začel tako, da je rekel Gospodu: *Če si Božji Sin, reci, naj ti kamni postanejo kruh.*⁵ Ne pozna namreč skrivnosti Božjega načrta in sprašuje to, česar ne pozna. To je namreč glas dvomljivca, ki poizveduje in pravi: *Če si Božji Sin.* Pa si pogledjmo, zakaj preiskuje, če dvomi, in zakaj sprašuje, če ne pozna. Slišal je že, da je angel oznanil Devici, da bo rodila Božjega Sina.⁶ Videl je modre, ki so se odrekli svoji zmoti prazne znanosti in ponižno počastili novorojeno Dete.⁷ Videl je tudi, kako se je po krstu kakor golob spustil Sveti Duh. Slišal je glas Očeta, ki je z neba povedal: *Ta je moj Sin.*⁸ Slišal je tudi Janeza, ki je javno pričeval: *Ta je tisti, ki odvzema greh sveta.*⁹ Tolikšna pričevanja so ga torej zbegala, nazadnje ga je prestrašil še ta glas; in med vsem tem, kar je slišal, se je prav on, ki je z grehi napolnil svet, še najbolj zbal, ko je slišal, da je zdaj prišel tisti, ki odvzema greh sveta. Ves prestrašen je bil torej zaradi teh številnih in tako pomembnih glasov, vendar še ni v polnosti verjel, saj je tega, za katerega je slišal, da je Božji Sin, medtem gledal kot človeka; in v mesu je zrl tega, o katerem je slišal, da odvzema greh sveta. V strahu in trepetu torej poizveduje, če bi utegnilo biti res, kar je slišal. Videl je Gospoda, kako se je *štirideset dni in noči*¹⁰ postil, ni pa takoj hotel povsem verjeti, da je Božji Sin. Spomnil se je namreč, da sta se podobno postila štirideset dni tudi Mojzes in Elija, zato je skušal iz kakšnega drugega znamenja očitne moči razbrati, ali je ta zares Božji Sin. Predlaga torej in pravi: *Če si Božji Sin, reci, naj ti kamni postanejo kruh.* Seveda ni bilo nemogoče, da Božji Sin kamne spremeni v kruh, on, ki je malodane iz kamnov obudil Abrahamu otroke,¹¹ ni pa bilo prav, da bi bil Gospod pokoren hudičevi volji. Zato mu Gospod ni dopustil, da bi zvedel to, kar je spraševal. Ne spodobi se namreč, da on sam odgovori, da je Božji Sin, ampak je s prikrito božanskostjo z enim samim odgovorom iz Postave kakor s kakšno puščico prebodel in

¹ Mt 4,1-2.

² Prim. 4 Mz 21,6.

³ Prim. 2 Mz 16,4; (prim. Ps 78,24).

⁴ Iz 40,28.

⁵ Mt 4,3.

⁶ Prim. Lk 2,32.

⁷ Prim. Mt 2,11.

⁸ Prim. Mt 3,16-17; Mr 1,10-11; Lk 3,22.

⁹ Jn 1,29.

¹⁰ Mt 4,2.

¹¹ Prim. Mt 3,9.

rekel: *Pisano je: človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake Božje besede.*¹² S tem odgovorom je hudičevo skušnjava napravil neuspešno. Gospod pa ni bil lačen samo iz potrebe, ampak po svoji volji, da bi tako hudiča izzval k takemu skušanju: ker je nekoč v raju prav hudič premagal Adama, naj bi zdaj v pustinji Gospod premagal njega. In Adama seveda ni premagal lačnega, zdaj pa ga lačni Gospod premaga. Drugi Adam je namreč hotel zmagati na tak način, na kakršen je bil prvi Adam poražen.

3. Sovražnik, že preboden z eno rano, si torej spet izmisli drug razlog za skušnjava. Takole je namreč pisano: *Tedaj ga je hudič dvignil v sveto mesto, [in kar sledi do] da z nogo ne zadeneš ob kamen.*¹³ Ker je v pustinji enkrat že doživel poraz, se zdaj loti spopada drugje. Sovražnik se torej povzpne *vrh templja*, da bi izzval, Gospod mu sledi, da bi slavil zmago. In povzpel se je vrh templja, da bi z višine vrgel tistega, ki je skušal vreči [njega]: Gospod se je namreč spustil do vsakršne ponižnosti, da bi nam zapustil zgled potrpežljivosti v skušnjavi in bi v vsem slavil zmago nad nasprotnikom. Hudič je torej rekel Gospodu: *Če si Božji Sin, se vrzi dol, kajti pisano je, da je svojim angelom zate zapovedoval, naj te na rokah dvignejo, da z nogo ne zadeneš ob kamen.*¹⁴ O ti brezbožna zvijačnost in zavržna lahkomišelna predrznost! Ta, ki je videl, kako ga je Gospod potolkel z odgovorom iz Postave, ne uporabi več samo orožja svoje hudobije, saj se je z njim izkazal neuspešen, ampak si še sam sposodi pričevanje iz Postave. Tam skuša zmagati, kjer je že bridko izkusil, da je bil premagan. Drzne si namreč tudi sam reči: *Pisano je; toda ne njemu v prid, ampak bolj proti njemu. Pisano je namreč bilo: Ker je svojim angelom zate zapovedoval; toda to, kar je iz svojega dodal: Vrzi se dol, ni bilo pisano. V tem prepoznamo njegovo že starodavno in navajeno zvijačnost: da bi lahko prevaral, svoji hudobiji vedno primeša nekaj dobrega in svoj strup ublaži z medeno sladkostjo. Tako je namreč nekoč tudi Adamu, da bi ga pretental glede svojega, predložil kakor Božje besede: Ali je Bog res rekel, da ne smeta jesti z nobenega drevesa v vrtu?*¹⁵ in še drugo; tako naj bi z navajanjem Božjega naročila brezskrbnega človeka zavedel tako z napačno razlago kakor tudi z dodajanjem besed. Kajti tudi tam je dodajal iz svojega, ko je rekel: *Ali je Bog res rekel, da ne smeta jesti z nobenega drevesa, saj je Gospod rekel: Z vsakega drevesa v vrtu jejta, le z drevesa spoznanja, ki je sredi vrta, ne jejta.*¹⁶ Spremenil je torej Božji izrek in svojim besedam dodal nekaj Gospodovih izrekov, da bi ga lažje prepričal in s prepričevanjem prevaral. Božjim besedam je primešal besede svoje hudobije, da bi mu s sladkostjo meda vlil strupnino smrti.

Ko je torej sovražnik sicer navedel primer iz Postave, vendar proti sebi, se Gospod za njegovo neuspešno skušnjava ni zmenil, ampak ga je spet prebodel z drugo puščico Postave, ko je rekel: *Pisano je: Ne preizkušaj Gospoda, svojega Boga.*¹⁷ S tem odgovorom je hudič spet prejel novo rano in čeprav ga je prebodel že dvojni udarec, še ni odnehal, ampak se spravi nad Gospoda z novo skušnjava. Seveda bi ga lahko Gospod že takoj ob prvi skušnjavi pobil na tla, a je ohranil potrpežljivost, da bi sovražnik do svojega propada postajal vse bolj prevzet in bi pred svojo pogubo prejel še več ran.

4. Ko je že dvakrat napadel Gospoda in bil poražen, poskusi naposled še tretjič oborožiti predrznost svoje hudobije. Evangelist namreč poroča tole: *Vzel ga je s seboj*

¹² Mt 4,4.

¹³ Mt 4,5-6; prim. Ps 91 (90),11-12.

¹⁴ Mt 4,6.

¹⁵ 1 Mz 3,1.

¹⁶ 1 Mz 2,16-17.

¹⁷ Mt 4,7; prim. 5 Mz 6,16.

na zelo visoko goro [in kar sledi do] Gospoda, svojega Boga, mōli in njemu samemu služi.¹⁸ Čudovita in nedosegljiva Gospodova potrpežljivost in izredna hudičeva predrznost! Zdaj sovražnik že tretjič izziva in se povzpne na zelo visoko goro, da bi ga skušal, in Gospodu ni zaman to sprejeti, da bi zmagal. Zmagal pa ni zase, ampak za nas. Ni bilo namreč nekaj velikega, če bi Božji Sin premagal hudiča, ampak je bilo nekaj velikega v tem, ker je zmagal v človeku in je zmagal za nas.

Pravi: *Pokazal mu je vsa kraljestva sveta in njihovo slavo ter mu rekel: Vse to ti bom dal, če padeš predme in me moliš.* Kraljestva sveta ponuja njemu, ki je vernikom pripravil nebeška kraljestva. Posvetno slavo obljublja njemu, ki je Gospod nebeške slave. Jamči, da bo dal vse, on, ki nima ničesar, njemu, ki ima vse v svoji lasti. Hoče, da ga na zemlji moli on, ki ga v nebesih molijo angeli in nadangeli.

Zato Gospod spet dotolče predrznost objestnega sovražnika z drugim pričevanjem iz Postave in pravi: *Poberi se, Satan, pisano je: Gospoda, svojega Boga, mōli in njemu samemu služi!* Torej je že kot zmagovalec in Gospod z Božjo oblastjo zagrozil hudiču in mu ukazal, da odneha. Zato pozneje, ne brez razloga, saj je bil njun poglavar premagan, vzklikata hudobna duhova: *Kaj imava s teboj, Sin Boga najvišjega? Ali si nas prišel pred časom mučiti?*¹⁹ Kajti nista mogla več tajiti, da je Božji Sin, ko pa sta že pri obsodbi svojega voditelja [*auctor*] spoznala, da je Bog.

(...)

6. S to skušnjava pa nam je Gospod še posebej dal zgled, kako naj se proti sovražniku borimo in ga premagamo. In čeprav je okrog nas vse polno različnih hudičevih skušnjav, je vendar s temi tremi, s katerimi je nastopil proti Gospodu, pogosto skušal tudi njegove izbrance. S tem namreč, da je Gospod po krstu prestal post in sovražnikove skušnjave, kaže na to, da po kopeli prerojenja, po odločitvi za sveto življenje in po pobožnem prizadevanju s postom k vsakemu izmed nas takoj pristopi skušnjavec hudič, da bi nas ali z željo po hrani ali s telesnim poželenjem odvrnil od pobožnega namena. Kako pa moramo takšno skušnjava premagovati, nam je pokazal Gospod, to je, da ne bi popustili njegovi želji, naj si takoj proti njej predstavljamo primere Božje postave, da bomo premagali telesno lakoto ali poželenje mesa in si bomo vedno bolj želeli nasititi se s hrano Božje besede. To je namreč Gospod odvrnil hudiču, ko je rekel: *Pisano je: Človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake Božje besede.*²⁰

Tako se nam je torej pokazal prvi primer hudičeve skušnjave proti nam; in če ga v tej premagamo, napade z drugo, še močnejšo skušnjava. To, da je pri drugi skušnjavi hudič povedel Gospoda vrh templja, se je naposled pokazalo to, da če koga ni mogel prevarati s telesnim poželenjem, si prizadeva vsakega izmed nas spraviti v skušnjava, da bi po prvi zmagi nad telesom ali po tem, ko je že postavljen na visoko, čim prej v duhovnih zadevah strmoglavil, saj pravi: *Vrzi se dol.*²¹ Ne pravi: »Vrgel te bom«, da ne bi dajal videza nasilnosti, ampak pravi: *Vrzi se dol*, da pokaže, kako vsakdo izmed nas po svobodnem premisleku in zaradi svoje volje pade v smrt. Zanj je namreč značilno, da nagovarja, na nas pa je, da njegove nasvete premagamo s poslušnostjo postavi. Zato se tudi s tem, da se preroški izrek razlaga kot nekakšna potrditev zadeve, potem ko pravi: *Vrzi se dol, kajti pisano je, da je svojim angelom zate zapovedoval,*²² izkaže kot sovražnikova zvitost, saj je hotel Božje Pismo razlagati v popačenem smislu in z

¹⁸ Mt 4,8-10; prim. 5 Mz 6,13.

¹⁹ Mt 8,29.

²⁰ Mt 4,4. Prim. 5 Mz 8,3.

²¹ Mt 4,6.

²² Mt 4,6.

zahrbtno zvijačo in namesto zvestobe podtakniti nezvestobo, da bi preproste in brezskrbne s pričevanjem Božje postave kakor pod videzom dobre izpovedi strmoglavil z visokega in izročil v smrt. Tako je naposled mnoge krivoverce z višine katoliške vere treščil na dno, tako je številne po nekaj pravičnih dejanjih strmoglavil kakor s stolpa, ker jih je ločil od Gospodove ponižnosti in povzdignil v prevzetnost misli.

S tretjo skušnjava pa ponuja posvetno slavo in bogastva sveta;²³ in s tem je, kot omenja apostol, storil, da so mnogi v veri doživeli brodolom in od nebeške slave prešli k zemeljski.²⁴ Človeka nagovarja k zemeljskim častem, da mu vzame nebeške časti; spodbuja ga bogastvu sveta, da mu odvzame duhovna bogastva. Zato ni brez razloga o njem v Jobovi knjigi rečeno: *Vse zlato morja je pod njim,*²⁵ ker je kot sovražnik zaradi zlata in pohlepa po bogastvu že mnoge uspel omrežiti in prevarati. In prav zaradi tega in v tem ga je treba obsoditi in zavriniti, da bi lahko dosegli polno zmago nad skušnjavcem.

7. Potem ko je *prestal vse skušnjave,*²⁶ poroča evangelist, so Gospodu stregli angeli; in iz tega jasno spoznamo, da je Božji Sin Bog in stvarnik vsega, ker angeli niso mogli služiti drugemu, kakor samo svojemu Gospodu in stvarniku, edinorojenemu Božjemu Sinu; njemu hvala in slava na veke vekov. Amen.

Prevedel Bogomir Trošt

²³ Prim. Mt 4,8.

²⁴ Prim. 1 Tim 6,10 in 1,19.

²⁵ Job 41,21 (po gr.).

²⁶ Lk 4,13.